

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ «ГРАНІ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

НАКАЗ

від 23 серпня 2022 р.

м. Запоріжжя

№ ___/1

Про організацію освітньої діяльності в закладі позашкільної освіти у 2022/2023 навчальному році

Позашкільна освіта є важливою складовою системи освіти, метою і завданням якої є розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, національно-патріотичне виховання, формування моральних цінностей, здобуття первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для соціалізації, подальшої самореалізації та професійної діяльності.

Враховуючи рекомендації Міністерства освіти і науки України «Про організацію освітньої діяльності в закладах позашкільної освіти у 2022/2023 навчальному році»

НАКАЗУЮ:

1. Освітню діяльність у КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР розпочати 1 вересня 2022 року, відповідно до постанови КМУ від 24 червня 2022 року №711 «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні» і триватиме до 30 червня 2023 року. Форма організації освітнього процесу - змішана (очно/дистанційна). Змішана форма поєднує очний і дистанційний режими. Таке поєднання підходить для різних занять: практичні заняття можуть проводитися в очному режимі, лекційні – дистанційно. (Форма може змінюватися впродовж навчального року в залежності від безпекової ситуації).

2. Заступникам директора з НВР Арутюняну В.Е., з НМР Ревкову О.В., з АГЧ Пахоті Н.О., головному бухгалтеру Завгородній Н.Є.:

- для створення безпечних умов перебування у закладі освіти учасників освітнього процесу під час дії правового режиму воєнного стану необхідно користуватися інструктивно-методичними матеріалами щодо порядку підготовки закладу освіти до нового навчального року та опалювального сезону з питань цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності, підготовлені Міністерством освіти і науки України (лист МОН від 11.07.2022 № 1/7707-22);

- забезпечення організаційних аспектів діяльності закладу позашкільної освіти керуватися відповідними нормативно-правовими документами: Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136-IX

(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/213620?msclkid=889d9c93b04711ecbe29d874423f7990#Text>);

постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2022 № 267 «Деякі питання затвердження фінансових документів та казначейського обслуговування в умовах воєнного стану» (<https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zatverdzhennya-finansovihdokumentiv-ta-kaznachejskogo-obslugovuvannya-v-umovah-voyennogo-stanu-267>);

листи МОН від 06.03.2022 № 1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу в умовах військових дій» (https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86062/); від 18.03.2022 № 1\3544-22 «Про забезпечення освітнього процесу в закладах позашкільної освіти під час дії воєнного стану» (<https://hoippo.km.ua/?p=5418>); від 19.03.2022 №1/3556-22 «Зкладам освіти, установам, які вимушені змінити місце розташування у зв'язку з проведенням в місцях їх розташування бойових дій або тимчасовою окупацією території України, необхідно перейти на обслуговування до органів казначейства за новою адресою розташування» <https://mon.gov.ua/ua/npa/zakladam-osviti-ustanovam-yaki-vimusheni-zminitimisce-roztashuvannya-u-zvyazku-provedennyam-v-miscyah-yih-roztashuvannyabojovih-dij-abo-timchasovoyu-okupacijeyu-teritoriyi-ukrayini-neobhidno-perejti-naobslugovuvannya->, від 29.03.2022 № 1/3737-22 «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zabezpechennya-psihologichnogo-suprovoduuchasnikiv-osvitnogo-procesu-v-umovah-voyennogo-stanu-v-ukrayini> , від 04.04.2022 № 1/3872-22 «Про методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій» <https://drive.google.com/file/d/16esXuCScmCqB5kXLugnkKm-E6SaKglu0/view> ; від 14.04.2022 № 1/4142-22 «Про організацію роботи закладів позашкільної освіти».

3. Заступнику директора з НВР Арутюняну В.Е.:

3.1 Під час організації дистанційного навчання використовувати методичні рекомендації щодо навчання за допомогою дистанційних технологій в позашкільній освіті (лист МОН від 19.05.2020 № 6/643-20) (<https://mon.gov.ua/ua>) та відповідні навчальні матеріали, розміщені на сайтах та соціальних сторінках державних центрів позашкільної освіти:

- Національний центр «Мала академія наук України» (<https://man.gov.ua/>), Facebook-сторінка;

- Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (<https://nenc.gov.ua/>) , Telegram-канал;

- Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства та туризму учнівської молоді (<https://patriotua.org/>) ;

- Український державний центр позашкільної освіти (<https://udcpo.com.ua/>)

3.2 Організувати та провести педагогічну раду 30.08.2022 року, на якій затвердити навчальний план закладу на 2022/2023 навчальний рік, затвердити педагогічне навантаження керівників гуртків, затвердити освітню програму закладу на 2022/2023 навчальний рік, затвердити розклад занять на перше півріччя (до 01.01.2023 р.), провести інструктаж щодо дій у разі загрози та виникнення вибуху; у разі виявлення вибухового пристрою або підозрілої речі (додаток 1).

3.3 При організації освітнього процесу в очному або змішаному режимі забезпечити безумовне переривання освітнього процесу у разі включення сигналу

«Повітряна тривога» або інших сигналів оповіщення. (Учасники освітнього процесу повинні організовано прослідувати до споруд цивільного захисту та перебувати в них до завершення тривоги. Освітній процес може завершуватися в укритті, а після відбою тривоги учасники можуть повернутися до приміщення закладу освіти та продовжити процес навчання з урахуванням необхідного корегування).

4. Заступнику директора з АГЧ Пахоті Н.О. для підготовки роботи закладу в очному режимі провести відповідні заходи з посилення безпеки:

- обов'язкова перевірка закладу та прилеглих територій на наявність вибухонебезпечних предметів;
- перевірка готовності систем оповіщення, зокрема, доступності оповіщення для дітей із порушеннями зору та слуху;
- визначення та позначення шляхів евакуації;
- наявність обладнаного укриття для всіх учасників освітнього процесу;
- створення запасів води та медикаментів;
- проведення тренувань з учасниками освітнього процесу щодо дій у разі повітряної тривоги;
- проведення інформаційних хвилинки щодо здоров'язбереження, надання домедичної підготовки тощо;
- підключення мережі Wi-Fi в укриттях для проведення занять (за можливості).

5. Заступнику директора з НМР Ревкову О.В. при затвердженні навчальних програм гуртків на 2022/2023 навчальний рік скористатися рекомендаціями МОН України:

Для МАН:

- Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Математика. Фізика і астрономія (<http://surl.li/cmfkj>).
- Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Технічні науки (<http://surl.li/cmflk>).
- Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Науки про Землю (<http://surl.li/cmfnе>).
- Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Комп'ютерні науки (<http://surl.li/cmfoi>).
- Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Економіка (<http://surl.li/cmfoo>).
- Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Екологія та аграрні науки (<http://surl.li/cmfou>).

Для гуртків науково-технічного напрямку:

- Навчальна програма з позашкільної освіти науково-технічного напрямку «Підготовка операторів БПЛА» (автори: Р. Ткачук, Л. Пасхалова). Для керівників авіамоделних гуртків закладів позашкільної освіти (https://udcpo.com.ua/metod_work/).
- Навчальна програма з позашкільної освіти науково-технічного напрямку «Судномодельювання і судномодельний спорт «Командою на абордаж» (для дітей з особливими освітніми потребами) (автори: Є. Шитікова, Л. Пасхалова, І. Когут, Р.

Маринич). Для керівників судномодельних гуртків закладів позашкільної освіти (https://udcpro.com.ua/metod_work/).

- Навчальні програми з позашкільної освіти, науково-технічний напрям (випуск 5). У збірнику представлено програми з науково-технічного напрямку позашкільної освіти (інформаційно-технічного, художньо-технічного, профілів навчання). Для педагогічних працівників закладів позашкільної та загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти, фахівців, які займаються питаннями позашкільної освіти (https://udcpro.com.ua/metod_work/).

6. Завідувачам відділів Смирновій А.В., Бондаренко О.Б., Зайченко О.В., Матвієнко К.І., Тамкович І.О. довести до педагогічних працівників своїх відділів, що крім освітньої, виховної функції, вони виконують важливу соціальну функцію, забезпечуючи психологічну підтримку та організовуючи змістовне дозвілля для дітей із числа внутрішньо переміщених осіб; ефективно займаються патріотичним вихованням дітей та молоді, організовуючи військово-патріотичні заходи, благодійні, волонтерські акції, тощо.

7. Культурорганізатору Куцакось Т.А. підготувати, організувати проведення свята Дня Відкритих дверей 3 вересня 2022 року, враховуючи безпекову ситуацію в місті та області.

8. Керівникам гуртків:

- скласти календарно-тематичний план роботи гуртка з розрахунку 36 робочих тижнів;

- внести в план виховної роботи гуртка проведення першого заняття за темою «Ми українці: честь і слава незламним!» (додаток 3);

- провести інструктаж щодо дій у разі загрози та виникнення вибуху; у разі виявлення вибухового пристрою або підозрілої речі (додаток 1);

- при плануванні роботи використати Рекомендації щодо організації освітньої діяльності закладів позашкільної освіти за основними напрямками позашкільної освіти (додаток 2).

9. Культурорганізатору Еделю М.Г. розмістити на сайті цей наказ в розділі «Навчальна робота».

10. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор

Сергій БОГДАНОВ

Бондаренко О.

Рекомендації вихованцям і педагогам щодо дій у разі загрози та виникнення вибуху

Слід пам'ятати, що в разі виявлення вибухонебезпечного предмета або предметів підозрілого характеру лише безумовне виконання заходів безпеки є гарантом того, що не станеться випадку каліцтва чи загибелі

Запах газу в повітрі

Якщо ви відчули **стійкий запах газу**, необхідно:

- зберігати спокій
- негайно вимкнути газові прилади
- відкрити вікна та двері та провітрити приміщення
- не палити та не користуватись електричними приладами
- вийти з приміщення та зателефонувати до служби газу (104)
- якщо будинок багатоквартирний, повідомити інших мешканців та, не користуючись ліфтом, залишити будівлю
 - надати допомогу в евакуації дітям, літнім і важкохворим
 - перевірити сусідні приміщення на наявність у них дітей, які тимчасово залишилися без нагляду дорослих, та повідомити про це представників служби газу (правоохоронних органів, аварійно-рятувальних підрозділів)
 - відійти на безпечну відстань від будинку (за можливості — на відкритий майданчик) та чекати подальших інструкцій спеціалістів.

Вибухонебезпечний предмет

У разі виявлення **речей, схожих на боєприпаси**, необхідно:

- негайно припинити всі роботи в районі виявлення вибухонебезпечного предмета
 - за можливості попередити про підозрілий предмет осіб, які знаходяться поряд
 - вивести (відвести) на максимальну відстань усіх людей (не менше 100 метрів), які знаходяться поблизу, намагаючись рухатися назад по своїх слідах
 - позначити місце перебування предмета, а за можливості — огородити його (для огорожі можна використовувати підручні матеріали: дошки, жердини, гілки, мотузки, шматки матерії тощо)
 - негайно повідомити про знахідку в місцеві органи виконавчої влади, у ДСНС та МВС України (повідомлення робити не поспішаючи, чітко, із зазначенням точної адреси (орієнтирів) місця знаходження вибухонебезпечного предмета)
 - очікувати на безпечній відстані від місця знаходження вибухонебезпечного предмета або предмета, схожого на нього, представників органів місцевої влади, ДСНС України, МВС України, при цьому здійснюючи заходи щодо недопущення до

небезпечної зони інших людей.

Категорично забороняється:

- палити та використовувати відкритий вогонь поблизу місця знаходження вибухонебезпечного предмета або предмета, схожого на нього
- піднімати, витягувати з ґрунту, зрушувати з місця, кидати, ударяти і розбирати будь-які вибухонебезпечні предмети
- приносити в місця перебування людей предмети, схожі на вибухонебезпечні.

До найпоширеніших місць розміщення вибухових пристроїв належать:

- автомобілі
- входи, внутрішні двори, підсобні приміщення адміністративних і житлових будинків, складських приміщень
- урни для сміття, інженерні комунікації в місцях масового перебування людей (фестивалі, ярмарки, базари, супермаркети, підземні переходи тощо)
- громадський транспорт (вагони тролейбусів, автобусів, трамваїв, поїздів тощо)
- об'єкти підвищеної небезпеки
- поштові посилення (посилки, конверти), букети квітів, подарунки тощо.

Підозру мають викликати:

- електропроводи, що виходять із невідомого предмета, антени, лампочки на його поверхні, хід годинника, що прослуховується
- залишені предмети побутового призначення (валізи, сумки, гаманці, дитячі іграшки, ручні ліхтарики тощо)
- предмети, що знаходяться в не призначених для цього місцях (наприклад, велика дитяча іграшка біля вхідних дверей)
- предмети з прикріпленими до них мобільними телефонами, радіостанціями, акумуляторами.

Вибухова речовина може мати різноманітний вигляд і властивості, що, надають змогу замаскувати вибуховий пристрій навіть у поштовому конверті.

Для запобігання вибуху та встановлення наявності вибухового пристрою необхідно:

- бути уважними та звертати увагу на покинуті речі (валізи, сумки, пакунки, парасольки тощо)
- звернути увагу на ділянки свіжоскопаної землі, свіжопофарбованої стіни будівлі
- не брати від сторонніх осіб подарунків, квітів, поштових посилень
- користуючись громадським транспортом, не погоджуватися на пропозиції супроводжувати речі невідомої особи, зокрема й стюардів, контролерів.

У разі виявлення вибухового пристрою або підозрілої речі необхідно:

- зберігати спокій

- негайно повідомити про знахідку представників міліції, охорони, аварійно-рятувальних служб або зателефонувати за номерами 101, 102
- не палити
- не користуватися запальничками, іншими джерелами відкритого, а також предметами, що можуть його утворювати
- не торкатися до підозрілої речі руками або іншими речами
- у жодному разі не намагатися переміщувати вибуховий пристрій (підозрілий предмет) або змінювати його положення
- залишити місце, де виявлено підозрілий предмет, за можливості організувати охорону на безпечній відстані.

Якщо ви перебуваєте у квартирі:

- візьміть з собою документи, гроші, цінності та ліки
- знеструміть квартиру та перекрийте водо- та газопостачання
- надайте допомогу в евакуації дітям, літнім і важкохворим
- перевірте сусідні квартири на наявність у них дітей, які на час оголошення евакуації залишилися без нагляду дорослих, та повідомте про це представників правоохоронних органів (аварійно-рятувальних підрозділів)
- обов'язково замкніть свою квартиру
- залишайте будинок спокійно, не панікуючи.

ви перебуваєте на вулиці:

- уникайте великих скупчень людей
- якщо ви опинилися в натовпі, не намагайтеся вийти з нього, рухайтесь в тому самому напрямку, що й натовп
- руки зігніть у ліктях на рівні грудей та розсуньте їх, звільняючи від тиску грудну клітку
- не тримайте руки в кишенях
- якщо натиск натовпу набрав загрозливого характеру, негайно покиньте будь-яку ношу та позбавтеся від сумок на довгому ремні та шарфу
- якщо ви упали, намагайтеся одразу встати на ноги, не опираючись на руки, а якщо це неможливо, згорніться клубком і захистіть голову передпліччями, поклавши долоні на потилицю.

Рекомендації щодо організації освітньої діяльності закладів позашкільної освіти за основними напрямками позашкільної освіти

Дослідницько-експериментальний напрям позашкільної освіти

Незважаючи на складну ситуацію, з метою пошуку, виявлення та державної підтримки талановитих та обдарованих дітей і молоді проведено понад 120 заходів змагального та навчального характеру (20 тис. учасників). Організатором та координатором цього напрямку є Національний центр «Мала академія наук України» (далі - НЦ «МАНУ»). Учні-члени МАН України взяли участь в 10 міжнародних заходах (183 учасники).

В дистанційному форматі (в асинхронному та синхронному режимі) було проведено III етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України (більше 1500 учнівських досліджень).

Успішно проведено літні наукові школи (17 шкіл, понад 1400 учасників). Зокрема, НЦ «МАНУ» спільно з західними територіальними відділеннями МАН провели 7 літніх наукових шкіл в очному форматі, у яких взяли участь понад 420 учасників. НЦ «МАНУ» впроваджує впроваджувати нові підходи до професійного розвитку педагогічних працівників. Проведено більше ніж 40 семінарів, навчальних тренінгів, інтенсивів і спецкурсів з розвитку предметних і загальнопрофесійних компетентностей (понад 6 000 учасників). Для професійного розвитку педагогів і допомоги в організації освітнього процесу під час війни розміщені матеріали за покликанням <https://man.gov.ua/educators>, де передбачені новаторські та актуальні заходи за різними темами і у різних форматах.

Для надання доступу до якісного освітнього контенту оновлено сайт Національного центру малої академії наук України (<https://man.gov.ua/>) та онлайн платформи (<http://platform.man.gov.ua/>), де розміщено текстові, відео- й аудіоматеріали для вихованців і педагогів позашкільної освіти.

Мала академія наук України докладає значних зусиль для задоволення освітніх потреб сучасної учнівської молоді, продиктованих вимогами часу (STEM, хімія, біологія, ІТ, екологія тощо) із заходами, спрямованими на розвиток особистості й виховання, базоване на цінностях. Серед них: лекторії, дослідницько-експериментальні курси, навчально-тренінгові заняття та школи із циклу природничих, гуманітарних, наук, STEM, напрямку ІТ, які проводяться на базі освітніх просторів НЦ «МАНУ» лабораторії хіміко-біологічних експериментальних досліджень ExLab і STEM-лабораторії МАНЛаб; короткі навчальні курси, середньотермінові програми з поглибленого вивчення окремих дисциплін, воркшопи з розвитку в дітей дослідницьких компетентностей, громадянських компетентностей й навиків культурної дипломатії, підприємництва, комунікативних навиків і креативного мислення;

Слідкувати за анонсами освітніх заходів і новинами НЦ «МАНУ» можна також і в соціальних мережах:

<https://www.facebook.com/JAS.Ukraine/>, <https://www.instagram.com/jas.ukraine/>.

Навчально-методичні, в тому числі навчальні програми, матеріали за дослідницько-експериментальним напрямом, розміщено у вільному доступі за посиланням man.gov.ua/educators/materials.

Зокрема, навчальні програми з дослідницько-експериментального напрямку розміщені за посиланнями:

1. Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Математика. Фізика і астрономія (<http://surl.li/cmfkj>).
2. Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Технічні науки (<http://surl.li/cmflk>).
3. Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Науки про Землю (<http://surl.li/cmfnf>).
4. Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Комп'ютерні науки (<http://surl.li/cmfoi>).
5. Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Економіка (<http://surl.li/cmfoo>).
6. Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Екологія та аграрні науки (<http://surl.li/cmfof>).

Науково-технічний напрям позашкільної освіти

Незважаючи на складну ситуацію в країні, заклади позашкільної освіти науково-технічного напрямку активно працювали з вихованцями, демонструючи результативність своєї роботи. Зокрема, є ряд перемог на міжнародному рівні: на Чемпіонаті світу зі спортивної радіопеленгації, який відбувся у червні 2022 року (м. Тиргу-Жіу, Румунія), юнацька збірна команда України за підсумкам змагань виборола 7 золотих, 9 срібних і 4 бронзових медалі. В особистому заліку – 2 срібні медалі отримали вихованці УДЦПО. У загальнокомандному заліку команда нашої країни посіла II місце; на Чемпіонаті світу з ракетомодельного спорту серед дорослих та юніорів (м. Бузеу, Румунія) збірна команда України виборола II загальнокомандне місце; крім того, особисті призові місця посіли вихованці закладів позашкільної освіти міст Ніжин, Шостка та Херсон.

Протягом року до збірної команди України з судномодельного спорту увійшло 20 вихованців закладів позашкільної освіти з різних регіонів України.

Минулого навчального року з науково-технічного напрямку було проведено 20 всеукраїнських організаційно-масових заходів серед дітей та учнівської молоді. У них взяли участь 2,5 тис. вихованців практично з усіх регіонів України. Крім того, для педагогів-позашкільників було проведено семінари-практикуми, тренінги, лекції, якими охоплено більше 300 працівників центрів науковотехнічної творчості учнівської молоді, станцій юних техніків.

Для організації роботи з вихованцями у наступному навчальному році рекомендуємо використовувати наступні матеріали: **Навчальні програми:**

1. Навчальна програма з позашкільної освіти науково-технічного напрямку «Підготовка операторів БПЛА» (автори: Р. Ткачук, Л. Пасхалова). Для керівників авіамоделейних гуртків закладів позашкільної освіти (https://udcpo.com.ua/metod_work/).
2. Навчальна програма з позашкільної освіти науково-технічного напрямку «Судномодельювання і судномодельний спорт «Командою на абордаж» (для дітей з особливими освітніми потребами) (автори: Є. Шитікова, Л. Пасхалова, І. Когут, Р. Маринич). Для керівників судномодельних гуртків закладів позашкільної освіти (https://udcpo.com.ua/metod_work/).
3. Навчальні програми з позашкільної освіти, науково-технічний напрям (випуск 5). У збірнику представлено програми з науково-технічного напрямку позашкільної освіти (інформаційно-технічного, художньо-технічного, профілів навчання). Для педагогічних працівників закладів позашкільної та загальної середньої, професійної

(професійно-технічної) освіти, фахівців, які займаються питаннями позашкільної освіти (https://udcpo.com.ua/metod_work/).

Методичні рекомендації, положення, правила:

1. Методичні рекомендації для керівників гуртків історичної реконструкції закладів позашкільної освіти «Національно-патріотичне виховання підлітків в умовах закладу позашкільної освіти», рекомендації до впровадження національно-патріотичного виховання підлітків і молоді у закладах позашкільної освіти (<https://udcpo.com.ua/method-work/>).

2. Методичні рекомендації для керівників гуртків авіа-, авто-, судномодельного спорту закладів позашкільної освіти «Дистанційне керування моделями» (<https://udcpo.com.ua/method-work/>).

3. Особливості застосування дистанційної форми навчання. Для педагогічних працівників закладів позашкільної освіти (<https://udcpo.com.ua/method-work/>).

4. Положення, програми (регламенти) про проведення Всеукраїнських масових заходів серед дітей та учнівської молоді з науково-технічного напрямку (https://udcpo.com.ua/polozhennia_ntn/).

5. Положення про проведення Всеукраїнських відкритих заходів із спортивно-технічних видів спорту та інших напрямів технічної творчості серед дітей та учнівської молоді (https://udcpo.com.ua/polozhennia_ntn/).

6. Правила змагань з судномодельного спорту. Правила змагань моделей класу F-МБ (https://drive.google.com/file/d/1LrCvGO_ZniDxHp6RIW2mbP4tqRN3q0z/view).

7. Витяг з правил проведення змагань з судномодельного спорту (моделі рекомендовані для проведення змагань серед учнівської молоді) (https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1E528jqLiengcqLO_whjKkApXVnN5aow).

8. Відеоматеріал: «Комплекс вправ з фізичної підготовки захисників України минулого» до Дня Конституції України (YouTube-канал УДЦПО, <https://youtu.be/8LaJFWDfZ6w>).

Корисні Інтернет-ресурси:

1. Громадська організація «Федерація судномоделизму і судномодельного спорту України».

2. Громадська організація «Федерація Автомодельного спорту України зі статусом «Національна» (<https://rcracing.com.ua/trid/famsu/12698829554/2>).

3. Федерація ракетомодельного спорту України (https://scu.org.ua/type_sport/raketomodelnij-sport/).

4. Комітет з фізичного виховання та спорту МОН (<http://sportmon.org/about/>).

5. «Молодіжна громадська організація «Київський Інтелект Клуб» (<http://it-arena.org/>).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для педагогів до проведення першого уроку в 2022-2023 навчальному році

З початком 2022 року настали значні випробування для українського народу. Українська держава, пройшовши значний шлях у розбудові своєї незалежності, зустрілась з величезною перешкодою на цьому шляху – проти України була розв'язана повномасштабна війна. Це зумовлює важливість актуалізації питання формування активної громадянської позиції, національно-патріотичного виховання у загальній середній освіті в цілому і в початковій освіті зокрема. Саме патріотизм є найнадійнішим союзником у цій визвольній війні. Минулий навчальний рік розпочинався в умовах відносного миру у нашій країні (за винятком окремих районів Донецької та Луганської областей), а закінчувався в умовах військового стану, під завивання сирен, іноді під обстрілами, в умовах, коли була необхідність переселення в більш безпечні регіони України та зарубіжжя. Новий 2022-2023 навчальний рік буде розпочато в умовах війни. Наші відважні збройні сили кують перемогу на фронті, дорослі роблять усе для перемоги в тилу, навіть діти шукають способи допомоги армії. Але всі українці від малого до великого мають розуміти, за що точиться героїчна боротьба – за збереження незалежності нашої держави і нації.

Тому перший урок цього навчального року має бути присвячений ще більш глибокому усвідомленню вихованцями, що ж таке Батьківщина, держава, патріотизм, якими були, є і мають стати українці, щоб ні у кого ніколи не виникало бажання нав'язувати українцям, як їм жити, з ким дружити, якою мовою говорити і куди рухатися у розвитку своєї суверенної незалежної держави.

У першу чергу необхідно визначитися із темою першого уроку. Ми пропонуємо наступну тему: **«Ми українці: честь і слава незламним!»**

Перше із чого має розпочати урок учитель, це розпитати учнів, як вони пережили ці важкі місяці війни. Що вони знають про наслідки війни, хід військових дій, героїзм наших воїнів, чи вірять вони в перемогу, чи робили щось для її наближення.

Запитати чому, на їхню думку, справжні українці не шкодують ні коштів, ні здоров'я, ні навіть життя заради свободи, незалежності та цілісності нашої держави. Дізнатися, чи хотіли б учні відчувати себе справжніми українцями, що для цього потрібно робити, як діти розуміють поняття Батьківщина. Який зміст вкладено у це слово. Адже слово *українець* походить від слова *Україна*. Тож кожен українець має відповісти на запитання: «А що є для мене Україна, Батьківщина, Вітчизна». Виявляється, що відповідь на це запитання приховане у самому слові Україна. У кожній букві зашифровані певні символи нашої Батьківщини. Розшифрувавши їх, ми зрозуміємо, який зміст приховано в цьому слові.

Учням потрібно запропонувати прочитати стилізований запис слова.

УКРАЇНА

Учитель запитує: «На що схожа перша буква у цьому слові?»

(у)

(На розлоге дерево). Учитель пояснює, що ця буква є символом того, який багатий наш край своєю природою: широкими ланами, густими лісами, красивими парками, скверами, садами. Проводить бесіду про те, у яких

парках, скверах, лісах, садах бували учні; які дерева ростуть в їхньому краї, чи посадив хтось дерево; які рослини є символом України; про які рослини учні знають вірші, пісні, загадки. Учитель сам може загадати загадки про рослини, розучити скоромовки.

Наприклад.

Загадки.

Як зростав, у землю ліз,

Хто дістав — утерсь від сліз.

(Часник)

Сиджу на дереві, кругла як куля, червона, як кров, добра, як мед.

(Вишня, черешня)

Зелений листочок попав на зубочок.

Ану, подивись, як хлопець
скрививсь. А борщик із ним смачний,

пресмачний. Хто він? Скоріш

таємницю відкрий. (Щавель)

Скоромовка (Вчимося промовити).

Ще дощ іде, періщить злива.

Щенятко вимокло, як хлющ.

А щиглик – щебетун щасливий
Щебече, пурхнувши на кущ.

Учитель продовжує розповідь про те, що багатство природи нашого краю не давало спокою сусіднім державам. Вони з усіх боків дерлися на нашу землю. Хто ж захищав Україну від ворогів в ті далекі часи? (Козаки)

Пам'ятником відважним козакам назавжди залишиться друга буква. Чому? (Бо з неї починається це слово). Учитель може запитати, чи більше нічого учні не впізнають у цій букві? (Демонструється картина із зображенням козака на коні). Дійсно, буква схожа на коня. Та й саме слово кінь починається з цієї букви. Адже важко собі уявити козака без коня.

К

Буде доречним запитання, чи знають учні про те, на чому пересуваються сучасні українські воїни, які роди військ знають учні. Чи захищає батьківщину хтось із близьких чи знайомих? Запропонувати дітям розповісти про сучасних героїв України. Учні можуть підготувати кілька розповідей про героїчний вчинок когось із українських військових.

Продовжуючи козацьку тему, тему захисту рідного краю, демонструється наступна буква уважно поглянемо на цю букву. (Вона схожа на шаблю, на козацький оселедець, на люльку).

А ще з цієї букви починається слово, яке є символом України. Про нього можна дізнатись, відгадавши загадку:

Україну прикрашає голуба,

мов небо, стрічка.

Кожен з нас з дитинства знає,

То біжить до моря ... (річка). (Дніпро).

Учитель запитує, які ще річки України знають учні, яка річка протікає у їхній місцевості (показують на карті). Проводять бесіду про те, яку роль відіграє та чи інша річка у їхньому житті, у житті жителів їхнього населеного пункту, в житті країни. Також обговорюють питання, яким чином річки України сприяють стримуванню ворога. Кожна річка на шляху ворога наче фортеця. І форсування цихрічок дається ворогам великою ціною.

Діти можуть продекламувати підготовлений вірш.

Сама собою річка ця тече,
Маленька річечка, вузьенька, як долоня.
Ця річечка Дніпра тихенька синя доня,
Маленька донечка без імені і ще.
Вона тече в городі в нас під кленом,
І наша хата пахне їй борщем.
Цвіте над нею небо здоровенно
Солодкими хмарами з дощем.
Ця річечка тече для клена і для мене,
її й тоді я бачу, коли сплю.
Я річечку оцю в городі в нас під кленом,
Як тата й маму і як мед люблю.
М. Вінграновський

Учитель запитує, чи знають учні, як ховали загиблих у бою воїнів у давнину? (*У високих курганах (могилах).* Про це завжди буде нам нагадувати ця буква, теж схожа на курган).

Кургани (могили) видно здалеку, вони зберігають пам'ять про загиблих захисників рідної землі багато століть. Історичний символізм цих могил високо цінував Тарас Шевченко. Він був співцем зовнішньої краси могил, як символ давньої слави і волі України. У своїх віршах він закликає: не називаймо себе «пасинками», адже ми сини тих, що були володарями і пращурами майбутньої України.

«...Од козацтва, од гетьманства
Високі могили —
Більш нічого не осталося,
Та й ті розривають...
Степи зеленіють,
Діди лежать, а над ними
Могили синіють...
А онуки! Їм байдуже,
Жито собі сіють.
Де поділась доля-воля,
Бунчуки, гетьмани?
Де поділися?
Згоріло А чи затопило
Синє море твої гори,
Високі могили?
Мовчать гори, грає море,
Могили сумують...»
«...могили мої милі

Москаль розриває...
Нехай риє, розкопує,
Не своє шукає,

Простіть, високії, мені!
Високії! і голубії!
Найкращі в світі! Найсвятії! Простіть!..
Я Богу помолюсь...
Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що проклену святого Бога,
За неї душу погублю!»

Багато поколінь українських воїнів захищали рідну землю і свою віру. Кожен українець має пам'ятати своїх минулих і сучасних героїв. Українці переважно є православними християнами. У християн є традиція, коли хочуть пом'янути когось із близьких людей, то запалюють у церкві свічку. Такою свічкою, що не дасть нам ніколи забути про кращих синів і дочок України, буде буква **І**.

Козаки, сучасні воїни живуть і борються у суворих умовах, але гарний настрій, бадьорість допомагає їм зберігати велику силу духу. Великою підмогою на службі, на війні є бадьора, військова пісня. Багато пісень складено вже після початку цієї війни проти України. І підтвердженням цьому є наступна буква, яка хоч і має одну струну, але схожа на бандуру, кобзу і нагадує про любов українців до пісні, музики.

Кобзарі через пісню доносили до кожного українця інформацію про важливі, доленосні історичні події, героїв минувшини, віру у майбутнє України.

Недарма ж геній українського народу Тарас Шевченко назвав збірку своїх віршів «Кобзарем», і самого поета народ також кличе великим Кобзарем.

Учитель цікавиться, чи знають діти козацькі, або сучасні воєнні чи патріотичні пісні. Він може увімкнути запис таких пісень, може заспівати разом із учнями, провести конкурс тощо.

Остання буква в слові Україна нагадує нам старовинну українську хату, тобто наш з вами дім, у якому живе сім'я кожного з нас. Сім'я – це наша родина, рід. Коріння роду живить дерево народу. Це коріння заглибилось у далеку, сиву давнину. (*Читання дітьми вірша*).

За рікою голубою
Три шляхи в Карпати.
Там свят-вечір з колядою
Вчились віншувати.

Із-під криги, із-під льоду
Гонить хвиля воду:
Нема роду переводу
Та й не буде зроду! ...

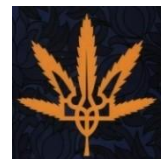
Загули мости кленові,
Розцвіли зірничі.
Довкіл столу всі братове,
Біля них сестриці.

Рід великий, край багатий, Лине пісня з поля:
Будем долі віншувати, Щоб вродила доля.
Щоб дала нам щастя, вроду і живлющу воду.
Нема роду переводу і не буде зроду!
(М. Петренко)

Зараз український народ згуртувався наче одна родина. Україна стала одним домом для усіх українців. Багато наших громадян втратили власні домівки і їх прихистили в інших містах і селах не лише України, а й усього світу. Але всі, хто вимушено покинув власну Батьківщину, мріють повернутися на рідну землю і відбудувати зруйноване ворогом, будувати нову процвітаючу країну, зміцнювати державу. Тому українці почали ще більше цінувати державні символи. Учні називають державні символи України (Прапор, герб, гімн).

Учні згадують вірші про прапор та герб України.

Прапора мого полотнище
Загаси червоне вогнище.
Висуши криваві ріки
В краї нашому навіки.
Хай заграють у тобі
Фарби жовто-голубі.
Допоможуть хай нам жити
Синє небо й поле жита.
П. Копосов

Учитель дає завдання уважно роздивитися частини герба і дізнатися, яке слово із гімну України тут зашифровано. У групах учні із частин складають цілий герб.

Гордо сяє герб-тризуб
Немов гілля розкинув дуб.
В дубі тім відвага й сила
Процвітай Вкраїна мила.
П. Копосов

ГЕРБ ДЕРЖАВИ
УКРАЇНА

Малий герб

Великий герб

Підсумовуючи, учитель може запитати, яке слово стало картою сьогоднішньої подорожі, яким чином у ньому зашифровано минуле, теперішнє і майбутнє України (природа, історія, культура, звичаї, традиції); чи дізналися учні щось нове про свою Батьківщину; чи змінилось їхнє ставлення до неї, чи з'ясували для себе, що означає бути справжнім українцем, що відчуває, як діє і у що вірить український народ, українська нація.

Учитель, завершуючи заняття, наголошує, що кращого побажання українцям, ніж це зробив поет Володимир Сосюра, висловити важко. (Діти декламують вірш).

Любіть Україну

Любіть Україну, як сонце,
любіть, як вітер, і трави, і води,
В годину щасливу і радості мить
Любіть у годину негоди!...
Любіть Україну в сні й наяву,
вишневу свою Україну,
красу її вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.

В. Сосюра

Батьківщина як мати – лише одна. Тому кожен із нас має берегти і примножувати її культуру, мову, звичаї, традиції, природу та допомагати один одному в радості та скруті.

(Звучить запис пісні «Лебеді материнства»). Уривок з пісні:

Можеш вибирати друзів і дружину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.
Можна вибирати друга і подуху брата,
Та не можна рідну матір вибирати.
За тобою завше будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата...
Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

В. Симоненко

Розробник: Павло Копосов, старший науковий співробітник ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», канд. пед. наук.